

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

HT Simo Viitaniemen toiminta tilintarkastajan ominaisuudessa harjoitetussa muussa toiminnassa

Tilintarkastuslautakunnan päätös 6.10.2021

Päätöksen diaarinumero: PRH/1039/10000/2021

Asian vireilletulo

Tilintarkastusvalvonta on vastaanottanut 19.4.2021 päivätyn sähköpostiviestin, jonka liitteenä on ollut HT Simo Viitaniemen antama asiakirja. Sähköpostiviesti on lähetetty muun muassa erälle ylimmän valtiojohdon edustajille, useille kansanedustajille, tuomioistuinlaitoksen osoitteisiin, eri virkamiehille, tutkijoille ja tiedotusvälineiden edustajille. Sähköpostiviestin liitteenä olleen asiakirjan perusteella tilintarkastusvalvonta on ottanut omasta aloitteestaan Viitaniemen toiminnan tutkittavaksi. Viitaniemeltä on pyydetty selvitys asiassa.

Tilintarkastajan selvitys

Tilintarkastusvalvonnalle antamassa selvityksessä Viitaniemi tuo esille muun muassa seuraavaa.

Viitaniemi toimi päävastuullisena tilintarkastajana ja suoritti tilintarkastuksen kohdeyhtiössä tilikaudelta 1.1.–31.12.2010. Verottaja teki tilintarkastuskohteessa verotarkastuksen ja antoi alustavan verotarkastuskertomuksen. Yhtiön edustajat pyysivät tilintarkastajaa tekemään vastineen verotarkastuskertomukseen. Verotarkastuksesta tulleeeseen alustavaan verotarkastuskertomukseen vastaamisen johdosta hän oli luopunut toimeksiannon suorittamisesta ja kertonut tarkastaneensa kaikki ne yritykset, joissa vähemmistöosakkeenomistaja oli mukana. Näiden muutaman kuukauden kestäneiden tarkastusten jälkeen tilintarkastaja oli kirjoittanut vastinepohjan verotarkastuskertomukseen. Vastineen allekirjoitti asianajaja ja vastine jätettiin Verohallinnolle.

Lopullisessa verotarkastuskertomuksessa tarkoin perusteltua vastinetta ei kuitenkaan otettu huomioon lainkaan. Koska asia oli siirtymässä tuomioistuinkäsittelyyn, tilintarkastaja oli katsonut itsensä esteelliseksi jatkamaan yhtiön tilintarkastajana. Uusi päävastuullinen tilintarkastaja yhtyi täysin alustavasta verotarkastuskertomuksesta Viitaniemen päätelmiin ja on myöhemmin ollut oikeudessa todistamassa Viitaniemen vastineen pohjalta.

Vaikka tilintarkastaja oli jäävänyt itsensä tilintarkastajana, hän oli jäänyt yhtiöön taloushallinnon asiantuntijaksi ja asiantuntijaksi osakkeenomistajien oikeudenkäynteihin. Tilintarkastaja on seurannut tapahtumasarjaa tästä alkaen yhtäjaksoisesti.

Oikeudenkäynneissä kaikki yhtiötä ja sen osakkeenomistajia vastaan nostetut syytteet kaatuivat toteennäyttämättöminä. Jokainen perusteltu tilintarkastajan vastaus alustavaan verotarkastuskertomukseen on siten ollut asianmukainen ja perustunut voimassa oleviin lakeihin ja määräyksiin.

Aineistona asiakirjaa 12.3.2021 varten on ollut se aineisto, jonka eri oikeudenkäynnit ovat tuottaneet, kun verotarkastuskertomuksen eri kohtia on käsitelty oikeudessa. Aineistona on lisäksi ollut tilintarkastuksien aineistot siltä ajalta, kun tilintarkastajan edustama tilintarkastusyhteisö on ollut yhtiön tilintarkastajana. Aineistoon on kuulunut myös muun muassa asiantuntijalausunto oikeustieteen professorilta.

Asiakirjan antaminen on perustunut tilintarkastajan antaman selvityksen mukaan myös Euroopan unionin perusoikeuskirjaan, Euroopan ihmisoikeussopimukseen ja Suomen perustuslakiin.

Tilintarkastaja ei ole katsonut tarpeelliseksi tehdä varaumia asiakirjaan 12.3.2021, koska kannanotot ovat perustuneet eri oikeusasteissa ratkaistuihin asioihin. Tilintarkastaja ei katso esittäneensä oikeudellisesti epäselvissä asioissa lopullisia johtopäätöksiä.

Tilintarkastaja ei ole rajannut lausuntonsa käyttötarkoitusta, koska lausunto pyydettiin oikeudenkäyntiin. Tilintarkastaja huomauttaa, että oikeudenkäynnit ovat tavanomaisesti julkisia. Tilintarkastaja katsoo, ettei ole lausuntoa antaessaan toiminut ammattieettisten periaatteiden ja hyvän tilintarkastustavan vastaisesti.

Ratkaisu

Tilintarkastuslautakunta antaa HT Simo Viitaniemelle varoituksen.

Perustelut

Tilintarkastajan ominaisuudessa 12.3.2021 allekirjoitetussa asiakirjassa "Tilintarkastajan valaehtoinen lausunto ... Oy:n vahingonkorvausvaatimuksen liitteeksi HT Simo Viitaniemi on esittänyt muun muassa seuraavaa:

" ... virkavaltaa käyttäneet poliisit, verotarkastajat, ... kihlakunnan syyttäjät sekä ulosottoimi ohittivat kaikki ... Oy:ön liittyvät viralliset asiakirjat, yhtiön kirjanpidon, tilintarkastus/lausunnot, jopa Verohallinnon myöntämän tappioiden vähentämisen ... "

"... Oy:n perustamisasiakirjat, kaikki viralliset rekisteröinnit ja niihin liittyvä dokumentointi, yhtiön hallinto ja kirjanpito olivat järjestetyt ja toteutettu kaikkien niitä koskevien lakien, asetusten, säädösten ja liiketoiminnan normaalien hyvien käytäntöjen mukaan toiminnan alusta alkaen ..."

" ... poliisi ei pystynyt esittämään mitään lakien vastaista tai rikollista toimintaa ... Oy:n ja sen osakkaiden kohdalla tapahtuneen, minkä vuoksi poliisin osallisuutta tehostetun harmaan talouden viranomaisyhteistyöskuun ei voida pitää perusteltuna. Tiedossa olevan perusteella on myös syytä epäillä, että poliisi ja verotarkastajat ovat yhdessä suorittaneet rikostutkintaa ja verotarkastusta, mikä on lainvastainen teko ..."

" ... kohteet oli valittu sekä päätetty, millainen lopputulos halutaan ..."

"... poliisi ja verohallinto käyttivät yhtiötä ja sen osakkaita vastaan raskaimpia pakottavia keinoja, rikossyytteitä, kotietsintöjä ja vangitsemista, vaikka millekään näistä ei ollut lakien mukaan mitään perusteita ..."

"... rehellinen totuus ei sopinut poliisien eikä verotarkastajien ajatusmaailmaan, vaan totuus käännettiin tuoltakin osin keinotekoisien laskelmien ja totuutta kätkevien väitteiden avulla verotusseuraamukseksi vastoin verotusta sääteleviä lakeja ja perustuslakia..."

"... korruptoituneeksi arvioidussa tarkastuskertomuksessa ... "

"... kysymyksessä oli viranomaisten ajojahti, joka ei perustunut tosiasioihin vaan ennalta sovittuun suunnitelmaan, jossa haluttiin ... , hänen perheelleen ja heidän omistamilleen yhtiöille tehdä niin paljon vahinkoa kuin on mahdollista sekä lakien vastaisesti määrättyjen verojen, veronkorotusten ja ulosottoimien kautta ottaa heidän varallisuutensa verohallinnon virkamiesten huostaan ... "

Tilintarkastuslautakunta toteaa, että Viitaniemi on antaessaan asiakirjaa "Tilintarkastajan valaehtoinen lausunto ... Oy:n vahingonkorvausvaatimuksen liitteeksi" toiminut tilintarkastajan ominaisuudessa. Asiakirjan antaminen on ollut tilintarkastajan niin sanottua muuta toimintaa (TTL 1:1.4) ja toimintaan tulee soveltaa ammattieettisiä periaatteita (TTL 4:1) ja hyvää tilintarkastustapaa (TTL 4:3).

Mikäli Viitaniemi olisi esittänyt oikeudellisen arvionsa muussa kuin tilintarkastajan ominaisuudessa, esitettyjä kannanottoja olisi mahdollista tulkita Viitaniemen sananvapautensa piirissä oleviksi mielipiteiksi. Tällöin kannanotto ei sisältäisi tilintarkastajana toimimiseen ja hyvään tilintarkastustapaan suhteutettavaa toimintaa vaan edustaisi Viitaniemen omaa juridisesti perusteltua mielipidettä. Kun kuitenkin Viitaniemi on esittänyt asiakirjan toimeksiannosta ja tilintarkastajan ominaisuudessa, Viitaniemen toimintaa ei voida

arvioida yksinomaan sananvapauskysymyksenä vaan tilintarkastajalta vaadittavien ammattieettisten periaatteiden ja hyvän tilintarkastustavan puitteissa.

Vaikka Viitaniemellä on yksityishenkilönä Suomen perustuslain ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen takaama sananvapaus, Viitaniemi on toimiessaan tilintarkastajarekisteriin merkittynä hyväksyttynä tilintarkastajana sitoutunut noudattamaan tilintarkastuslain perusteella velvoittavia ammattieettisiä periaatteita ja hyvää tilintarkastustapaa, mistä seuraa rajoituksia muun muassa sananvapauden käyttämiselle.

Tilintarkastajan ominaisuudessa toimittaessa ja annettaessa asiakirjoja hyväksyttynä tilintarkastajana tilintarkastajan on otettava asia-argumenttiensa mittapuiksi ammattieettiset periaatteet ja hyvä tilintarkastustapa. Tilintarkastajan ominaisuudessa asia-argumenteille asetetut vaatimukset ovat näin olleen vaativampia ja argumentaation perustelumahdollisuudet rajoitetumpia kuin muutoin yleisessä keskustelussa.

Tilintarkastaja voi esittää tilintarkastajan ominaisuudessa tuomioistuimen tai viranomaisen toimintaa kohtaan kritiikkiä, mutta kritiikin tulee tällöin perustua perusteltuihin asia-argumentteihin. Viitaniemen esittämät mielipiteet ovat osin itsessään sellaisia, ettei niitä ole esitetty perusteltujen asia-argumenttien muodossa eivätkä ne ole asia-argumentteina perusteltavissa. Osin kannanotot ovat sellaisia, ettei tilintarkastuslautakunnalle toimitetuista selvityksistä ole pääteltävissä, mihin aineistoihin ja millaiseen päättelyyn Viitaniemi olisi tilintarkastajan ominaisuudessa voinut kannanottonsa ammattieettisten periaatteiden ja hyvän tilintarkastustavan puitteissa perustaa.

Viitaniemen olisi tullut perustaa kannanottonsa toimeksiantoa koskevaan aineistoon ja aineistosta tehtyihin havaintoihin. Havaintojen perusteella hyväksytyyn tilintarkastajan tulee osata tehdä perustellut johtopäätökset ja esittää johtopäätöksiä koskevat varaukset. Edelleen hyväksytyyn tilintarkastajan tulee muuta toimintaa tilintarkastajan ominaisuudessa harjoittaessaan osata tuoda esille tilanteet, joissa toimeksiannon alaan kuuluvaa havaintoa ja johtopäätöstä ei ole mahdollista hyvän tilintarkastustavan puitteissa tehdä ja perustella lausunnossaan se, ettei toimeksiannossa pyydetystä asiakokonaisuudesta ole mahdollista lausua tilintarkastajan ominaisuudessa.

Tilintarkastuslautakunta katsoo, että Viitaniemen esittämät kannanotot ja kritiikin esittämistapa ovat ylittäneet sen, mitä voidaan katsoa ammattieettisten periaatteiden ja hyvän tilintarkastustavan perusteella hyväksyttävänä.

Viitaniemen toimintaa ei ollut tehnyt hyväksyttäväksi se, että hän oli itse katsonut, että hänen esittämälleen kritiikille oli ollut olemassa todelliset perusteet.

Ammatilliset periaatteet (TTL 4:1) ja hyvä tilintarkastustapa (TTL 4:3) velvoittavat tilintarkastusammattilaisen tilintarkastajan ominaisuudessa harjoitetussa toiminnassa noudattamaan asiaankuuluvia säädöksiä ja määräyksiä sekä välttämään toimintaa, jonka tilintarkastusammattilainen tietää tai hänen pitäisi tietää mahdollisesti saattavan ammattikunnan huonoon valoon. Tämä ammatillisen käyttäytymisen periaate on ilmaistu IESBA:n eettisissä säännöissä tilintarkastusammattilaisille (IESBA 150.1).

Seuraamuksesta päätettäessä on otettava huomioon tilintarkastuslain 10 luvun 7 §:ssä mainitut seikat. Tilintarkastuslain 10 luvun 1 §:n mukaan huomautus on riittävä seuraamus, jos moitittava menettely on vähäinen, siihen liittyy lieventäviä asianhaaroja tai se on taloudellisesti vähämerkityksellinen. Jos tilintarkastajan menettely on sellainen, että huomautusta ei pidetä riittävänä seuraamuksena, tilintarkastuslautakunnan tulee antaa tilintarkastajalle varoitus.

Viitaniemen menettely liittyy tilintarkastajalta vaadittuun ammattitaitoisuuteen, rehellisyyteen, objektiivisuuteen ja ammatilliseen kriittisyyteen sekä huolellisuuteen. Näihin vaatimuksiin nähden tilintarkastajan moitittavaa menettelyä ei voida pitää vähäisenä.

Sovelletut säännökset

Perustuslaki 12 §, Tilintarkastuslaki (1141/2015) 4 luku 1 ja 3 §, 7 luku 3, 5 §, 10 luku 7 §.

Valitusoikeus

HT Simo Viitaniemellä on oikeus valittaa päätöksestä Helsingin hallinto-oikeuteen.

Asian ratkaisseet tilintarkastuslautakunnan jäsenet

Pekka Pajamo (puheenjohtaja), Jussi Heiskanen (varapuheenjohtaja), Ari Ahti, Antti Fredriksson, Teija Laitinen, Riikka Rannikko, Silja Leino, Elina Stråhlman, Anders Tallberg

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

Tilintarkastuslautakunta

Pekka Pajamo

Tilintarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Jaakko Mikkilä

Esittelijä

Tilintarkastusvalvonta

Liite

Valitusosoitus